

‘Parabel van de Tien Maagden’

door Leo van Leijzen

De Estische kunstenaar Ain Vares maakte het schilderij ‘De Parabel van de Tien Maagden’ dat op de poster terecht is gekomen van Willibrordzondag 2020. Overeen vroeg hem wie hij was en wat hem motiveerde tot het maken van schilderijen als ‘De Parabel van de Tien Maagden’.

Mag ik u uitnodigen om u aan ons voor te stellen.

“Mijn naam is Ain. Ik ben 54 jaar oud, geboren in Estland en momenteel hier levend. Ik ben gelukkig getrouwd en vader van drie volwassen jongens. Ik bracht het meeste van mijn jeugd door in het door de Sovjet-Unie bezette Estland, waar ik al vroeg geïnteresseerd raakte in kunst; waarschijnlijk omdat mijn vader ook een schilder is en ik mijn eigen kunst met hem ging praktiseren en creëren. Afgestudeerd aan de kunstopleiding in 1985, had ik mijn eerste persoonlijke tentoonstelling in hetzelfde jaar. De daarop volgende jaren schilderde ik meestal landschappen en na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie schoof ik de kunst op de lange baan omdat de pas herkgren onafhankelijkheid van Estland nieuwe en opwindende zakelijke mogelijkheden bood (die vroeger verboden waren in de Sovjet-Unie). Zo gaf ik dat een impuls en werkte ik als een grafisch ontwerper in een paar bedrijven, maar als een gebroken man; ik eindigde als een alcoholist. In mijn donkerste uur vroeg ik God: als Je werkelijk bestaat red mij dan van dit zelfdestructieve leven. In 1993 beantwoordde ik Zijn roep en nam ik Hem aan in mijn leven, wat het totaal veranderde.

U bent kunstenaar. Wat voor soort kunst maakt u?

“Ik heb grafisch ontwerpen en traditi-

oneel schilderen gestudeerd. Zo heb ik natuurlijk zelf een ontwerpbedrijf. Daarnaast schilder ik veel. Het onderwerp van de schilderijen is mettertijd aanzienlijk veranderd; was ik eerst gewend voornamelijk landschappen en portretten te schilderen, dan ben ik nu toegewijd aan het schilderen van kunst met een christelijk, profetisch thema. Ik heb het gevoel dat het mijn roeping is te schilderen wat God mij heeft getoond en ik geloof dat wat van Hem is gekomen de harten kan raken van velen.

Toen mijn leven veranderde door wedergeboorte, wist ik dat het Gods duidelijke wens was dat ik Zijn woord zou schilderen. Het is mijn voortdurende motivatie om te leren over onze liefhebbende God, die levens verandert door talenten die hij ons gegeven heeft. Hij is de bron van mijn inspiratie. God kan tot ons spreken door alles, door de natuur, door boeken te lezen, films te kijken, door het luisteren naar andere mensen en zelfs door profetie of dromen. Gewoonlijk is het door het lezen van de Bijbel of het nadenken over het woord van God.

Kunt u voorbeelden geven van schilderijen die u hebt gemaakt.

“Bij voorbeeld, een van de recente werken, ‘Step of Faith’ (stap van geloof), kwam voort vanuit de behoefte bepaalde stappen te maken in mijn leven. Lezend in de Schrift en nadenkend over die behoefte kreeg ik een

Inhoudsopgave

■ Pag 1-2

Interview met de Estische kunstenaar Ain Vares over zijn inspiratie en motivatie voor het maken van religieuze kunst.

■ Pag 2-3

Vier oud-katholieke pastoors gaven tijdens de coronacrisis met het getijdengebied de aanzet tot een digitale geloofsgemeenschap. Pastoor Rudolf Scheltinga geeft uitleg.

■ Pag 4

Hoop en Godsvertrouwen zijn in het christelijk geloof nauw met elkaar verweven. Mgr. Gerard de Korte legt aan de hand van het motto van Willibrordzondag uit wat dat in deze tijd betekent.

■ Pag 5

Sant'Egidio trekt zich het lot aan van de meest kwetsbaren in de stad. Diaken Colm Dekker breekt een lans voor de zorg voor ongedocumenteerden in coronatijd.

■ Pag 6-7

De Navolging van Christus van Thomas à Kempis is ook vandaag een inspirerend boek. Diaken Rob van Uden bespreekt de vertaling van Jacques Koekkoek.

■ Pag 8

De jaarvergadering van de Katholieke Vereniging voor Oecumene wordt op 6 november gehouden. 's Middags is er een symposium over het thema ‘Belijden in oecumenisch perspectief’.

Getijdengebed tijdens de coronacrisis

door Rudolf Scheltinga

Toen vanwege de coronacrisis de kerkdeuren gesloten moesten blijven, namen enkele oud-katholieke pastoors onafhankelijk van elkaar het initiatief om dagelijks in hun kerk getijdengebeden te gaan bidden en deze via een livestream op het internet te brengen.

verlangen het op canvas te zetten.

Maakt u alleen schilderijen of ook andere vormen van kunst.

“Sommige andere vormen van kunst heb ik een beetje geprobeerd, maar kleuren spreken mij het meest aan. Na het proberen van grafische kunst, beeldhouwen of iets anders kom ik altijd terug bij schilderijen.

Wat voor mensen kopen uw kunst? En alleen in Estland of ook elders over de wereld?

“De christelijke gemeenschap in Estland is erg klein en er zijn erg weinig mensen die christelijke kunst kopen. De meeste mensen die mijn kunst kopen zijn christelijk en 95% van hen is uit de Verenigde Staten.

Verkoopt u kunst in een oecumenische zin, dat wil zeggen aan protestanten, katholieken en orthodoxen?

Ik verkoop aan iedereen, zelfs aan niet-christenen. God kan om het even wie aanraken en veranderen door deze schilderijen. Visuele kunsten hebben in het algemeen een manier om het hart van de kijkers rechtstreeks te raken. Ik heb zo veel feedback gekregen van mensen die vertellen hoe mijn schilderijen hun leven hebben veranderd.

Kunt u een beetje vertellen over uw religieuze achtergrond?

Ik werd christen door het jeugdwerk-

programma van de Pinksterkerk. En ik werk nog steeds in diezelfde Pinksterkerk als diaken en ik studeer ook aan het methodistisch seminarie.

U schilderde ‘de Parabel van de Tien Maagden’. Waarom schilderde u dit thema? Kunt u dit schilderij aan ons uitleggen?

Ideeën voor mijn schilderijen komen van verschillende kanten, meer wel dan niet uit de Bijbel. Dit schilderij kwam ook door de Heilige Geest die tot mij sprak toen ik de parabel las. Dit schilderij betekent bovenal altijd klaar te zijn, in de tegenwoordigheid van onze hemelse Vader en vervuld van zijn Geest. Altijd klaar om achter zijn woord te staan en zelfs klaar te zijn wanneer Hij mij thuis roept.

Boven de Tien Maagden is er in de lucht een engel met een trompet. Hij staat niet in de parabel. Wat betekent hij?

Ja, er staat niet in de parabel geschreven dat de engel met de trompet er was, maar mijn idee was om de plotse en luide roep te illustreren. Waarschijnlijk sliepen de vijf Dwaze Maagden ook niet voor de tv. Om het modern te maken bracht ik de tv of een beeldscherm in het algemeen in waar we tegenwoordig tijd voor doorbrengen of verspillen. Maar de wens van onze hemelse Vader is dat we elke dag eer aan Zijn naam brengen en een zegen voor mensen rondom ons heen zijn. ●

In Amersfoort startte pastoor Louis Runhaar met het ochtendgebed om 9.00 uur en de vraag ‘zal ik hiermee doorgaan?’ Ja, was de reactie. In Egmond aan Zee werd vervolgens een vorm gevonden voor de dagsluiting om 22.00 uur. In Hilversum vond pastoor Victor Scheijde een tijdlang de gelegenheid om in de veertigdagentijd vorm te geven aan de vespers om 19.00 uur, en in Alkmaar sloot pastoor Erna Peijnenburg zich bij het initiatief aan door om 13.00 uur het middaggebed te gaan bidden.

De vier pastoors onderhielden over deze getijdengebeden contact met elkaar via een groeps-Whatsapp. Het aantal reacties via de mail was groot: van meebiddende kijkers en meevierders, van personen die gebedsintenties doorgeven, gebeden insturen, suggesties ter verbetering geven of vragen ter verheldering stellen. Ook pastorale vragen komen op deze manier bij de voorgangers van deze getijdengebeden terecht.

Het getijdengebed biedt de deelnemers structuur voor de dag, op een vast moment tijd voor bezinning en gebed. En wie niet op het livemoment verbonden kan zijn, kan later op een passend tijdstip alsnog deelnemen aan het gebed. Het getijdengebed wordt gestreamd via Facebook, op een speciaal hiervoor ingerichte pagina: ‘Livestream getijdengebed in de coronacrisis’.

In de parochie Hilversum werd op

zaterdagavond in de veertigdagen-tijd ook een speciaal vieringsmoment voor kinderen vormgegeven. En in de paastijd gebeurde dat voor een breder publiek, om 19.00 uur.

Digitale gemeenschap

Terugkijkend naar de 2.5 maanden dat het getijdengebed op deze manier werd vormgegeven, komt de vraag boven welke de betekenis van het getijdengebed was in deze (begin)tijd van corona. Alle vaste viermomenten in de kerken waren, bijna van de ene op de andere dag, verdwenen. Kerken sloten hun deuren. Kerkgebouwen bleven wel zichtbaar, maar de liturgie ging, in zekere zin, in een 'schuilkerk'. Omwille van de gezondheid van de kerkgangers én van de voorgangers bleven de kerkgangers thuis en gingen vele voorgangers door met de vieringen, welke dan online 'live' te volgen waren. Dit gebeurde ook met de vieringen op de zondagen, waardoor er een bonte verscheidenheid aan vieringen 'live' te volgen was; met de mogelijkheid van zappen van de ene naar de andere viering, of ook meerdere vieringen achter elkaar te kunnen bekijken, omdat bijna alle vieringen aanwezig bleven op internet. Dat gold ook voor het getijdengebed. Daar waar mensen niet in staat of niet in de gelegenheid waren om de viering 'live' mee te maken, soms vanwege 't vroege of juist 't late of niet laat-genoege tijdstip, werd er later alsnog gekeken.

Er ontstond rondom het getijdengebed een vaste kern van meebidders, je zou ook kunnen zeggen een digitale gemeenschap, waarvan sommige mensen elkaar ook in het dagelijks leven al kenden, of mensen die elkaars namen herkenden en langzamerhand tot 'bekenden' uitgroeiden.

Structuur

Vastheid in ritueel en structuur bleek een van de pijlers voor deze vieringen van 't getijdengebed. Elke pastoor gaat voor op haar/zijn eigen wijze. Ook wat betreft het (voor)zingen, de gebaren en de gebeden. En dat was 't ook juist dat gewaardeerd werd. Niet alle vier precies hetzelfde doen, maar juist alle vier zelf het gebed van de kerk vormgeven om zo de gezamenlijkheid te tonen.

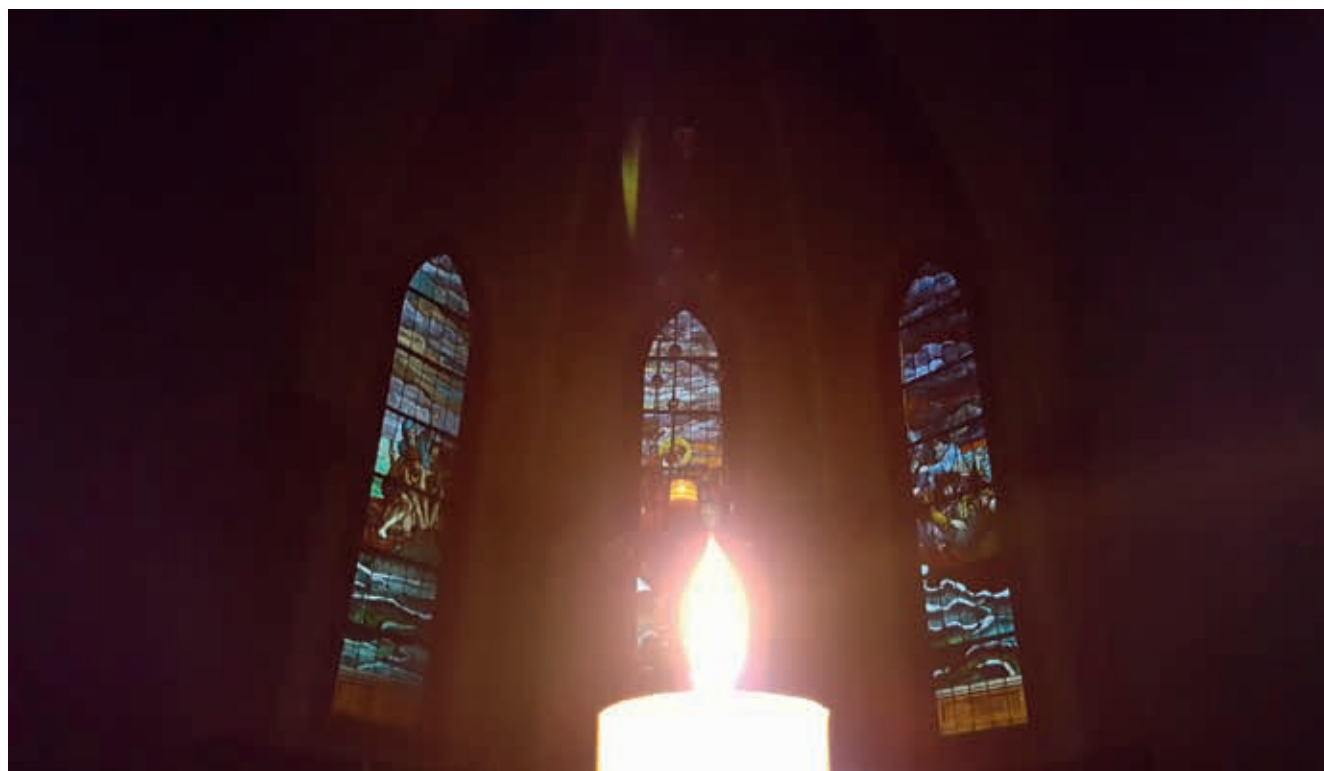
Wat was het nu dat mensen steeds weer terugkwamen om de getijden te bidden in deze tijd van corona? Was het omdat vaste structuren – in kerk en maatschappij – wegvielen? Het was misschien wel omdat het getijdengebed juist die structurering bood van de dag, die weggevallen was. Het was geworden tot één grote dag, zonder vaste punten. En die vaste punten werden gemaakt door de vaste tijden van 't getijdengebed.

Houvast

Tevens, en dat merkte ik bij mijzelf, wilde ik zelf houvast in deze tijd van bijna helemaal geen houvast meer. De

mogelijkheid om in mijn kerkgebouw, de dagsluiting vorm te kunnen geven ervoer ik als een houvast in deze onzekere tijd. Houvast vinden in 't gebed en in de verbondenheid met de Heer. En dat niet voor mijzelf te houden in het kerkgebouw, maar om dat – heel eenvoudig – te streamen via 'live' op Facebook. En dat (naast ook de andere gebedstijden) sloeg kennelijk aan bij een behoorlijke grote groep mensen die ook op zoek waren naar houvast in deze tijd én naar (een vorm van) gebed. Om een moment met elkaar verbonden te zijn – je kon elkaars namen immers zien; elkaar groeten; elkaar een goede nacht wensen – en zo ook de verbondenheid met de Heer vorm te geven. Een bijzonder verbondenheid op bijzondere wijze. Elke avond sloot ik de dagsluiting met de zegen én met de wens voor een goede nachtrust en 'voor hen die vannacht waken, werken en zorgen: sterkte en goede moed'. Een wens, een bede die, vooral in de periode van enorme groei van het aantal COVID-19 patiënten, in de ziekenhuizen én de vele hardwerken-verpleegkundigen en arts en andere personeel, een manier was of werd om hen te ondersteunen en de moed niet te verliezen. En zo ook te weten, te ervaren en erop te vertrouwen dat het ook de Heer het is die over ons waakt. ●

Rudolf Scheltinga is pastoor van de Oud-Katholieke St. Agnesparochie in Egmond aan Zee

De hoop levend houden Leven vanuit verwachting

door Mgr. dr. Gerard de Korte

Het onderwijs van Jezus vindt plaats met verhalen uit het alledaagse leven. Dat geldt ook voor de parabel over de domme en verstandige bruidsmisjes, dat in de Eucharistie op Willibrordzondag wordt gelezen. Het thema van Willibrordzondag 2020, Samen de Heer tegemoet, is aan deze parabel ontleend. De parabel maakt duidelijk dat leerlingen van Jezus geroepen zijn te leven met toekomstverwachting. Wij worden uitgenodigd om waakzaam en met verwachting te leven. De Bruidegom is op komst. Meer en meer wordt Christus de toekomst die ons wacht. Juist in onze rare én nare tijd kunnen wij uit die geloofsovertuiging moed en veerkracht putten.

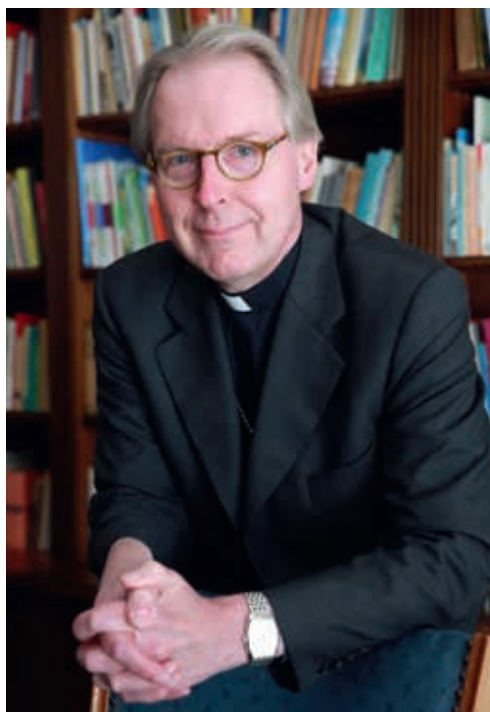
Leven in de mist

Sinds het voorjaar is onze wereld in de greep van een onzichtbaar virus. De gevolgen zijn immens: medisch, sociaal en economisch. Voor de meeste mensen is het bestaan onzeker geworden. Wij varren in de mist en niemand weet precies wanneer er weer helder zicht komt. Onderhuids kennen velen van ons angst. Toch mag die onbestemde angst nooit het laatste woord hebben. Een christen is geroepen om een mens van hoop te zijn. De hoop vormt, samen met geloof en liefde, een van de drie goddelijke deugden. Het zijn houdingen die een gelovig mens van Godswege ontvangt. In de brief aan de Hebreëen wordt de hoop een veilig en vast anker genoemd. Voor de schrijver van de brief is de hoop direct verbonden met Jezus Christus.

Het kleine meisje hoop

Prachtig vind ik het gedicht van de Franse dichter Charles Péguy die spreekt over de hoop als het kleine meisje dat haar twee grote zussen, geloof en liefde, leidt en richting geeft. Hoop vormt een kostbaar maar ook kwetsbaar geschenk. Christelijke hoop is uiteindelijk gefundeerd in drie-ene God zelf. Hij heeft het eer-

ste en laatste woord. Zijn voorzienig beleid omsluit het leven van ieder van ons en van heel deze schepping. Deze God wil ons als zijn bondgenoten. Wij worden uitgenodigd te leven in vriendschap met Hem. Wij zijn geroepen om uit het geloof van ons doopsel ook werkelijk hoopvol en liefdevol gestalte te geven.

Wees verantwoordelijk

De tijden zijn onzeker en veel tijdgenoten leven met onbehagen. Vóór het uitbreken van de coronacrisis, kende de wereld al genoeg andere zorgen op het terrein van energie, klimaat en ecologie. Heel gemakkelijk kunnen wij cynisch worden en ons terugtrekken in ons eigen kleine, vaak comfortabele, wereldje. Christenen zouden anders moeten kiezen. Het kleine meisje van de hoop wil ieder van ons bij de hand nemen. De hoop wil ook mijn geloof en mijn liefde leiden en richting geven. God geeft ons in Christus toekomstperspectief. Wij hoeven de last van Kerk en wereld dus niet, als een soort Atlasfiguur, op onze nek te dragen. Toch heeft onze wereld wel

intens behoefte aan inspirerend leiderschap. Wij mogen dankbaar zijn voor het morele en geestelijk leiderschap van onze goede paus Franciscus. Binnen, maar ook ver buiten de Kerk, wordt zijn inzet als de actuele Petrus enorm gewaardeerd. Juist nu hebben wij ook behoefte aan een geloofwaardige overheid, gewetensvolle ondernemers en veel burgers die de plichten van hun burgerschap serieus nemen. In onderlinge verbondenheid en samenwerking kunnen wij de problemen van onze tijd onder ogen zien en zoeken naar oplossingen. De coronapandemie heeft ons met neus op de feiten gedrukt. Met al onze wetenschappelijke en technische vaardigheden, waarvoor wij overigens dankbaar mogen zijn, blijven wij kwetsbare en sterfelijke mensen. Maar als vrienden en vriendinnen van Christus hebben van God ook een grote verantwoordelijkheid gekregen. In alle nuchterheid en met besef van onze menselijke gebrokenheid kunnen wij, aangeraakt door Gods Geest, de handen uit de mouwen steken. Vanuit het vertrouwen dat God zelf zal zorgen voor de voltooiing.

Godsvertrouwen

De verstandige bruidsmisjes in de parabel hadden extra olie meegenomen. Ik zie die olie als een metafoor voor hoopvol geloof en leven met Godsvertrouwen. Christus, onze Bruidegom, komt onverwacht. Hij komt zeker maar Hij komt op zijn tijd. Wij weten immers dag noch uur. Laten wij dan de ons geschonken tijd niet verspillen. Integendeel, laten wij hoopvol leven iedere dag die wij uit de hand van de goede God ontvangen. God heeft ons aan elkaar toevertrouwd. In onderlinge verbondenheid leven wij Gods toekomst hoopvol tegemoet. ●

Mgr. Dr. Gerard De Korte is bisschop van 's-Hertogenbosch

Hulp aan ongedocumenteerden in coronatijd

door Diaken Colm Dekker

Het coronavirus trekt een zware wissel op heel onze samenleving.

Toch is dit niet voor iedereen gelijk. Degenen die altijd al het zwaarste leven hebben, lijden ook nu het meest.

Maria, een Afrikaanse vrouw van rond de zestig

Vanuit mijn betrokkenheid bij de Gemeenschap van Sant'Egidio werd ik anderhalf jaar geleden door de bisschop van Haarlem-Amsterdam aangesteld in de nieuwe functie van Stadsdiaken van Amsterdam. In mijn opdracht om de Amsterdamse kerk een diaconaler gezicht te geven was vanaf het begin helder dat de ongedocumenteerden hierin een plek moesten hebben. Natuurlijk hoef ik het wiel niet uit te vinden, en ben ik meteen op zoek gegaan naar partners binnen en buiten de (katholieke) kerk.

Zo ben ik een jaar lang vrijwilliger geworden bij het inloopspreekuur van Stap Verder in Amsterdam-Zuidoost. Daar ontmoette ik Maria, die al vele jaren in Nederland is, en ondanks hard werken en vele gezondheidsproblemen nooit een verblijfsvergunning heeft gekregen. Omwille van haar kwetsbaarheid had zij een plek in een opvanghuis tot zij daar weer vandaan moest omdat dit een nieuwe bestemming kreeg. Zij kwam met alle dak- en thuislozen terecht in de nachtopvang die op dat moment vanwege corona werd opengesteld. Door haar ernstige suikerziekte mist zij inmiddels al de helft van haar tenen en de vrees bestaat dat het proces van afsterven en amputatie ver-

der gaat. Haar insuline mocht bij de nachtopvang niet in de koelkast: die moest ze maar in haar tas bewaren. Overdag moet iedereen daar weg. Ze kwam drie kwartier naar ons lopen! Als ongedocumenteerde mag zij zelf niet werken en kan zij zich ook niet verzekeren. Op haar nieuwe plek krijgt zij geen leefgeld en dus kan zij het openbaar vervoer niet betalen, en zwartrijden kan consequenties hebben voor haar verblijfsvergunning. Hoe haar toekomst er uitziet is heel onzeker.

Maria is een van de velen die ook voor de katholieke kerk in Amsterdam een inspiratie vormen om te streven naar een veilig huis voor ongedocumenteerden waarvandaan zij met begeleiding aan een perspectief kan gaan werken.

Enkele andere voorbeelden

De gemeente Amsterdam voelt zich wel verantwoordelijk voor al haar ingezetenen, met en zonder papieren, maar mag wettelijk alleen mensen met papieren laten profiteren van alle voorzieningen. In coronatijd werd dit onderscheid nog schrijnender. Waar 3000 mensen de weg vonden naar de Voedselbank, konden minimaal 8000 anderen nergens terecht. Samen zochten we een oplossing om hun toch minimaal voedselhulp te geven, en zo hopelijk ook andere problemen en risico's voor henzelf en heel de samenleving op het spoor te komen.

Ook vele medegelovigen in de migrantenparochies hebben niet de juiste papieren. Buiten coronatijd werken zij keihard in de schoonmaak en horeca, en dragen zo bij aan onze samenleving. Ze vormen een levendig en jong deel van onze kerk. Zij blijven altijd onder de radar. Ze vragen nooit om hulp, klagen niet, maar helpen elkaar en anderen. Corona maakt zichtbaar hoe kwetsbaar zij zijn. Enkele van deze gemeenschappen moesten we helpen overleven, omdat bijna alle parochianen hun inkomen kwijtraakten, hun (onder)

huur en de zorg voor hun kinderen niet meer konden betalen. Gelukkig vonden we enkele fondsen bereid om hen te helpen overleven.

De zorg voor vluchtelingen waarin de gezamenlijke kerken participeren, gaat niet alleen over internationale verdragen, maar speelt zich af in ons dagelijks leven in Amsterdam en in Nederland. Om deze reden heb ik met Pasen een oproep gedaan om in coronatijd papieren te geven aan ongedocumenteerden. Het is voor iedereen goed als zij toegang hebben tot medische voorzieningen. En met alle grenzen dicht leek mij dit de perfecte gelegenheid om dit nu te regelen voor al die mensen die wij meestal niet zien, maar die er wel (voor onze samenleving!) zijn. Ik ben geen politicus en heb niet de pretentie te weten of een generaal pardon of een andere regeling het beste antwoord is. Het voorbeeld van Jezus leert mij wel om niet weg te kijken als iemand zonder de juiste papieren op mijn weg komt, maar hierin een waardevol medemens te herkennen.

Het thema van deze Willibrordzondag is 'Samen de Heer tegemoet'. Mijn bede is dat wij als kerken dit in solidariteit met de meest kwetsbaren doen, onder wie zeker de ongedocumenteerden. ●

Colm Dekker, Gemeenschap van Sant'Egidio, Stadsdiaken van Amsterdam

Coronabestendige spiritualiteit

door Rob van Uden

Net voor de coronacrisis kwam er een derde druk op de markt van *De Navolging van Christus* van Thomas á Kempis; een uitgave in hedendaagse taal, ingeleid en bewerkt door Jacques Koekkoek. Ik had me al eerder gebogen over deze oude bestseller van Thomas (ik heb het boek in de vertaling van Dr. P.A.H. Merckx, Spectrum 1957), maar het heeft me nooit echt kunnen boeien. Voor mij was deze nieuwe druk van deze mooi gebonden uitgave een reden om het boek nog eens te lezen.

Coronabestendig

De inleiding raakte mij meteen al: "We schrijven 1350. Het moet een rampjaar geweest zijn voor Geert Grote. Hij is tien jaar oud als zijn ouders aan de pest overlijden." Zou het boek ook relevant zijn voor een wereld die beheerst wordt door de coronaslachtoffers, isolatie en quarantaine, gesloten kerken en een vastlopende economie? Zoals Paus Franciscus in onze tijd de pandemie duidt als een test en een uitdaging voor het geloof; een tijd voor boetedoening, nederigheid en wederzijdse zorgzaamheid; een tijd voor bekering en 'ons vastklampen aan de Heer'; zo deed Thomas dat in de eerste helft van de 15e eeuw. In een tijd waarin je sterk op jezelf wordt teruggeworpen, neemt een geestelijk leidsman je bij de hand en hij wijst je op de doodlopende wegen en op de kansen die je worden geboden. Hij maakt je attent op schijnzekerheid en de innerlijke kracht van Gods aanwezigheid.

Een vergaarbak van teksten

Toen ik de eerste keer *De Navolging van Christus* las, had ik last van de ongeorganiseerde vergaarbak van teksten en overwegingen die je tegenkomt. Zoals Jacques Koekkoek in zijn inleiding ook zegt: "Het werk heeft niet bepaald een heldere structuur". Of is het probleem dat de structuur vooral voor moderne ogen lastig te ontdekken is? Ontgaan ons de ordeningsprincipes en klassieke stijlfigu-

ren die Thomas hanteert? Want het overkomt mij echt: Wanneer ik lekker door wil lezen, raak ik vermoeid van de kronkels. In de afgelopen maanden las ik echter enkele stoïcijnen met dezelfde verzameling van citaten en oprispingen. Marcus Aurelius en Seneca kun je best een paar bladzijden lezen, rustig overwegen en nog eens hernemen. Ook *De Navolging* is zo'n boekje dat je best met regelmaat kunt hernemen: Hoe sta ik zelf in mijn geloof?

Uit de tijd of hypermodern?

De overwegingen die Thomas geeft, gaan geregeld gepaard met een negatief beeld van mens en maatschappij.

Jacques Koekkoek verwoordt deze kritische noot in zijn inleiding. Hij erkent het gevoel dat bij mij wordt opgeroepen en helpt mij om me open te stellen voor de eigen waarde van het werk. Hij heeft me daardoor geholpen om positiever naar bepaalde passages te kijken, of in het ergste geval: om bepaalde passages te doorstaan.

Maar, vraag ik mezelf af, waarom zou ik meteen een waardeoordeel hangen aan een negatief beeld van mens en maatschappij? Is ons probleem niet dat wij nou juist leven in een tijd, waarin het IK wordt overschat en we het ego dreigen op te blazen? In hoeverre is het mensbeeld van Thomas negatief? Hij zegt: "Het koninkrijk van God is binnen in jullie." Thomas wil de mens 'in zijn kracht zetten' door hem of haar de weg naar binnen te wijzen en God als krachtbron aan te wijzen. Thomas heeft een rijke ervaring met geestelijke begeleiding. Hij is waarschijnlijk steeds bevraagd en de structuur van vraag en antwoord kom je ook in het boekje tegen. Het lijkt me dan ook in de geest van *De Navolging* om de tekst kritisch te bevragen. De gehoorzaamheid en onderwerping, waarop Thomas de nadruk legt, kun je ter harte nemen door ook de weerbarstigste passages serieus te onderzoeken. Overigens, juist door de prettige bewerking van Koekkoek, ben ik sneller bereid om me open te stellen voor deze spirituele leraar.

Hervorming van de eucharistie

Thomas à Kempis heeft door de eeuwen heen een bijzondere status in de Rooms Katholieke Kerk gehad. Daarvoor zijn meerdere oorzaken aan te wijzen, maar één daarvan is zeker dat hij in het derde deel van De Navolging een grote nadruk legt op het veelvuldig ter communie gaan. Het fascinerende hoofdstuk is geschreven als een doorlopend gebed, een intieme samenspraak van een leerling met God. Deze eucharistische vroomheid kwam de contrareformatie (ook een vorm van hervorming) vanzelfsprekend goed van pas. De Rooms Katholieke Kerk was gediend met een degelijke beleving van de eucharistie als een verdedigingswal tegenover de oprukkende reformatie. Als protestant

houdt Thomas zijn lezers weg van bijzaken en richt ze op het wezenlijke.

Wanneer hij schrijft over de beleving van de eucharistie, "...opdat zij zich er van bewust worden en ervaren hoe zwak zij van zichzelf zijn en hoeveel goeds en gunsten zij van U ontvangen", lijkt het of ik één van de inspiratiebronnen voor de genadeleer van Luther tegenkomt. Mooi om die gelijkenis te zien. Maar historisch denkbaar ook: Ook Luther kreeg les bij de broeders van de Moderne Devotie gevolgd. En sterker: De geest van de Moderne Devotie was in allerlei opleidingsinstituten aanwezig. Wanneer Thomas de plaats van de priester beschrijft, probeert hij de omgang met het priesterschap te zui-

gen in een nieuwe beschrijving van de Hervormingen. We krijgen dan duidelijker in beeld dat zowel Paus Adrianus als Erasmus, zowel Thomas à Kempis als Luther hervorming van de kerk nastreefden. Daardoor kun je laten zien dat de scheuring een drama is voor elke kerk. Elke kerk is zonder de ander incompleet.

Thomas à Kempis is een Hervormer in de nog ongedeelde kerk van het Westen. Hij is één van die geestelijke schrijvers die kerken kan verbinden, juist in het verlangen naar de voortgaande hervorming van de Kerk. Wanneer je internet raadpleegt zie je dan ook dat De Navolging in gelijke mate een bron van inspiratie is, voor zowel Rooms Katholieken, als voor Protestanten. De Navolging blijkt een

Zoals ook bij andere hedendaagse kunstenaars wordt het 'opgeblazen ego' in dit conceptuele werk van Rémy Zaugg een stevige speldenprik toegediend. Heeft onze moderne tijd het niet nodig dat we bescheidener omgaan met onszelf en met alle projecten van ongebreidelde zelfverwerkelijking

kun je natuurlijk dit 'typisch Roomse' hoofdstuk overslaan, maar vanuit oecumenisch oogpunt is het misschien wel het meest interessante deel van dit werk.

Allereerst lijkt het me van belang om te zien dat het Thomas niet om kerkleer of dogma's gaat, maar om de omgang met die leer. Juist in dit derde hoofdstuk is het interessant om de Hervormer in Thomas te ontdekken. Hij schrijft: "Velen gaan naar allerlei plaatsen om de relieken van heiligen te bezoeken (...) Zij bezichtigen en kussen hun gebeente, dat bedekt is met zijde en goud." Het lijkt een passage uit 'De lof der zotheid' van Erasmus. Niet vreemd, want Erasmus kreeg les van de broeders van de Moderne Devotie. Net als de Hervormers later

veren. Hij wijst wangedrag af en legt het accent op de nederigheid van de priester. De priester heeft het gebed net zozeer nodig heeft als de andere gelovigen. En hij wijst erop dat het initiatief voor de eucharistie bij God ligt, niet bij de priester.

Geschiedenis herschrijven

Allerlei hoofdstukken in onze geschiedenisboeken zouden herschreven moeten worden. Het is voor de toekomst belangrijk dat we tot een gezamenlijke formulering komen van onze nieuwe inzichten op: ontdekkingsreizen, discriminatie, man-vrouw verhoudingen en conflicten. Dat betekent dus ook dat we de gedeelde opvattingen, opgedaan in de oecumenische dialogen, samenbren-

inspiratiebron voor Leonardo Boff om over bevrijdingstheologie te spreken, voor Mink de Vries om aan jongeren de waarden van het geloof over te dragen, voor Wim van Ree om over armoede en dak- en thuislozenopvang te spreken. Voor veel mensen zal het boekje een moment van bezinning of inkeer zijn: "Het koninkrijk van God is binnen in jullie." Dankzij Jacques Koekoek kan De Navolging van Christus ook een inspiratiebron in mijn leven worden. Daarvoor ben ik hem dankbaar. ●

Diaken Rob van Uden is teamleider van de parochie Heilige Geest van Rijen, Molenschot en Hulten van het bisdom Breda en bestuurslid van de Katholieke Vereniging voor Oecumene

Jaarvergadering KVO
Belijden in oecumenisch perspectief
6 november 2020, 11.00 – 16.30 uur

Conferentieoord Mariënkroon
Abdijlaan 8
5253 VP Nieuwkuijk

Algemene Ledenvergadering 11.00 – 12.30

's Ochtends zal de huishoudelijke vergadering van de Vereniging worden gehouden. Leden en donateurs kunnen zich hiervoor opgeven via secretariaat@oecumene.nl en ontvangen na aanmelding de jaarstukken (algemeen jaarverslag 2019-2020 en begroting 2021). Tijdens de huishoudelijke vergadering zal ook de verkiezing van bestuursleden plaatsvinden. Op deze vergadering zullen we afscheid nemen van mw. Christien van den Heuvel. Mw. Van den Heuvel was tien jaar penningmeester. Haar taken heeft zij eerder dit jaar aan haar opvolger overgedragen.

Studiebijeenkomst 13.30 – 16.30

Mgr. dr. Gerard de Korte, bisschop van 's-Hertogenbosch en dr. Eric Bouter, protestants theoloog spreken op de jaarvergadering van de Katholieke Vereniging voor Oecumene over het thema 'Belijden in oecumenisch perspectief'. Aanleiding voor dit thema is het boek 'Wij geloven, Rooms-katholiek en protestant: één geloof' van Bram van de Beek en Herwi Rikhof dat in 2019 verscheen bij uitgeverij KokBoekencentrum in Utrecht.

De geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel is de meest klassieke samenvatting van het christelijk ge-

loof. Het is ook de belijdenis die door vrijwel alle kerken in het Oosten en het Westen wordt erkend.

De theologen Bram van de Beek en Herwi Rikhof schreven samen dit boek met het doel de diepe betekenis van de oecumenische geloofsbelijdenis uit te leggen aan christenen van onze tijd. Hun boek is tevens een warm pleidooi voor het herstel van de eenheid van de Kerk. Beide auteurs zullen bij deze bijeenkomst aanwezig zijn en reageren op de bijdragen van de beide sprekers.

Aanmelding

Aanmelding voor deze studiemiddag graag via email aan secretariaat@oecumene.nl Als bijdrage in de kosten vragen we een bijdrage van € 20,-. Zo nodig kan hier korting op worden gegeven. Geef u snel op, het aantal plaatsen is beperkt vanwege de 1,5 meter afstand die in acht genomen moet worden.

Boek

Vanwege dit symposium geldt voor de aanschaf van het boek 'Wij geloven' vanaf 15 augustus tot en met 15 november een actieprijs van € 14,99. U kunt het boek rechtstreeks bestellen via de website van de uitgever <https://www.kokboekencentrum.nl/boek/wij-geloven/>

Colofon

Overeen is het communicatieblad van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord. Leden, donateurs en parochies ontvangen het blad twee maal per jaar.

Redactie: Geert van Dartel, Mirella van Herp, Leo van Leijssen

Vormgeving: VANDARTEL, Oss

Drukwerk: Laumé Media Partners, Mierlo

Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord

Emmaplein 19 D
5211 vz 's-Hertogenbosch
T: 073-7370026
E: secretariaat@oecumene.nl
Internet: www.oecumene.nl
IBAN: NL73 INGB0001087628
IBAN: NL97 INGB0000801919
ISSN: 1568-2862

Bezoek onze website op:
www.oecumene.nl